

**LITERATURA
I GRANICE**

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3589

LITERATURA i GRANICE

SZKICE O LITERATURZE XX I XXI WIEKU

Redakcja

Barbara Gutkowska, Agnieszka Nęcka,
Katarzyna Gutkowska-Ociepa

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2017

Redaktor serii: Historia Literatury Polskiej
Marek Piechota

Recenzent
Iwona Puchalska

Spis treści

Literatura i granice – inaczej. Wprowadzenie (<i>Katarzyna Gutkowska-Ociepa</i>)	7
Marcin Całbecki: Między awangardyzmem a egzystencją. O obrazie wojny w wierszu Józefa Czechowicza <i>daleko</i>	13
Bernadetta Darska: Granice przeszłości, granice przyszłości. O sytuacjach bez wyjścia na przykładzie reportażu Aleksandry Łojek <i>Belfast. 99 ścian pokoju</i>	29
Barbara Gutkowska: Ponad granicami. O korespondencji Sławomira Mrożka z Gunnarem Brandellem	55
Kamila Kania-Błachucka: Między sztuką a życiem. O ideologii dandyzmu w <i>622 upadkach Bunga, czyli Demonicznej kobiecie</i> Stanisława Ignacego Witkiewicza	69
Przemysław Kulawik: Pisanie bez granic. O krytyce literackiej w międzywojennych dziennikach Marii Dąbrowskiej.	99
Anna Szóstak: Poza granicami słowa. O przestrzeni języka jako metafizycznej przestrzeni mitu miasta w <i>Snach i kamieniach</i> Magdaleny Tulli	127
Natalia Żórawska: Przekroczyć granicę getta. O <i>Dziewczyńce w czerwonym płaszczyku, Tylko ja sama</i> i <i>Dobrym dziecku</i> Romy Ligockiej	151
Agnieszka Nęcka: „Życie to nie są jakieś tam frywolniki”. O <i>Jolancie</i> Sylwii Chutnik i <i>Pięćdziesiątce</i> Ingi Iwaśków	181

Emilia Wilk: „Jeżeli jeszcze miała coś swojego, było to jej ciało – jedyne, co mają zwierzęta”. O <i>Nocnych zwierzętach</i> Patrycji Pustkowiak	199
Joanna Wawryk: Baśń bez granic. O Czerwonym Kapturku we współczesnej literaturze i poza nią	227
Katarzyna Tomaszewska: Po cichu. Po polsku. Po łacinie. O debiucie <i>Kamasutry</i>	259
Indeks osobowy	277

Literatura i granice – inaczej Wprowadzenie

Związek przyczynowy pozostaje ukryty, prawda nieokreślona, ale nie dla tych, którzy przekraczają granicę i mają odwagę poddać się wyobraźni.

Elide Pittarello¹

Granica to jedno z najbardziej ambiwalentnych i subiektywnych pojęć. Potrzeba wytyczenia granicy jest w człowieku tak silna, że gdziekolwiek by się znalazł, wytyczy sobie zazwyczaj – czy to fizycznie, czy to mentalnie – osławające bezkres limity. Enrique Vila-Matas, dokonując autoanalizy jednego ze swoich zbiorów opowiadań, napisał:

[...] wszystkie postaci stają się eksploratorami przepaści, czy też, lepiej powiedziawszy, tego, co znajduje się w tej przepaści. Zagłębiają się w nicość i nie ustają w swych poszukiwaniach, póki nie natrafiają na jedną z jej możliwych zawartości, utożsamienie siebie z nihilistami uznaliby bowiem za zniewagę. Spośród różnych możliwych postaw wobec świata wybrali nachylenie się nad przepaścią. I nie ma wątpliwości, że to do nich odnosi się zdanie Kafki: „Uciec daleko stąd, taki jest mój cel”².

Nacechowana samoudręczeniem tendencja do uświadamiania sobie ogromu – świata, ilości bodźców, emocji, znaczeń – znajduje więc tylko jedno praktyczne, niedestrukcyjne rozwiązanie: za wszelką cenę wskazać punkt oparcia i jednocześnie wyjścia, który pozwoli wytyczyć sferę bezpieczniejszą, bo możliwą do wyobrażenia jako całość, przestrzeń nazwaną, nawet jeśli w istocie okreś-

¹ E. PITTARELLO: *Wstęp*. W: J. MARÍAS: *Pisane życia*. Przeł. W. CHARCHALIS. Katowice 2015, s. 9.

² E. VILA-MATAS: *Kawiarnia kubistyczna*. W: TEGOŹ: *Eksploratorzy przepaści*. Przeł. K. OKRASKO, C. MARRODÁN CASAS. Warszawa 2010, s. 7.

łałyby ów „bezkres”. Zabieg ten zyskuje na znaczeniu, jeżeli owo uświadamianie i nazywanie, zamykanie i wytyczanie dokonują się na wyższym poziomie refleksji.

Wtedy właśnie Czechowiczowski opis zwieńczony zdaniem: „szyny się nigdzie nie kończą”, brzmi nie tylko złowrogo, lecz staje się także wykładnią postawangardowej (anty)metafizyki poety Drugiej Awangardy, o czym przekonuje artykuł *Między awangardyzmem a egzystencją. O obrazie wojny w wierszu Józefa Czechowicza „daleko”*. O innym konflikcie – choć również wyrosłym na tle etnicznym, wyznaniowym i ideologicznym – traktuje tekst *Granice przeszłości, granice przyszłości. O sytuacjach bez wyjścia na przykładzie reportażu Aleksandry Łojek „Belfast. 99 ścian pokoju”*. Zwraca uwagę na fakt, że wynikiłe ze sporu społeczne podziały i niezabliźnione rany wcale nie dają się wymazać, choć w oficjalnym obiegu w Irlandii Północnej o niedawnym w końcu przecież antagonizmie celowo się nie wspomina. Granica zaufania, wybaczenia i zapomnienia nie przesuwają się wcale do przodu, mimo że konflikt ten uznaje się za – w jakiś sposób – już wygaszony.

Odmiernym ujęciem graniczności – nie tylko w wymiarze geograficznym – są rozważania poświęcone bliskości artystycznej i światopoglądowej odzwierciedlonej w korespondencji Sławomira Mrożka z Gunnarem Brandellem. Pokazują, że sposób kształtowania obrazu rzeczywistości obu myślicieli (i pisarzy) dokonuje się w zależności, ale i jednocześnie na przekór granicom, jakie wytycza czasoprzestrzenny kontekst egzystencji. Łamanie społecznego tabu, gra autokreacją, niezważanie na konsekwencje przekroczenia granic „dobrego” smaku i niewpisanie się w społecznie akceptowany model zachowania to temat artykułu *Między sztuką a życiem. O ideologii dandyzmu w „622 upadkach Bunga, czyli Demonicznej kobiecie” Stanisława Ignacego Witkiewicza*. Powieść Witkacego uzmysławia, jak cenna jest umiejętność wyjścia poza obręb tego, co przewidywalne i traktowane z nabożną powagą, jeśli priorytetem staje się afirmacja indywidualizmu artysty, a także obranie strategii walki z przytłaczającą bezwzględnością otaczającej go rzeczywistości.

Maria Dąbrowska w szkicu *Pisanie bez granic. O krytyce literackiej w międzywojennych dziennikach Marii Dąbrowskiej* jawi się jako artystka, która walczy o możliwość swobodnej ekspresji swojego

„ja” również w wymiarze krytycznoliterackim i metateoretycznym – to pisarka, ale i krytyczka o ciętej ripości, odwadze sądów i niezachwianym przekonaniu o wartości pisarskiej (samo)świadomości w obcowaniu z cudzymi dziełami. To dlatego opowiada się otwarcie za obaleniem narzucanego jej przez niektórych rozgraniczenia między rolą pisarki i krytyka literatury. Dwupłaszczyznowość relacji i rozumienia świata odzwierciedla również tekst *Przekroczyć granicę getta. O „Dziewczynce w czerwonym płaszczyku”, „Tylko ja sama” i „Dobrym dziecku” Romy Ligockiej*, choć czyni to w diametralnie różny sposób. Odwołuje się bowiem do celowego, reportażowo-uestetycznionego przejścia od podmiotowej perspektywy dorosłej, doświadczonej i wspominającej kobiety do postrzegania rzeczywistości przez dziewczynkę zanurzoną w koszmarze wojny (i czasów stalinowskich), choć jednocześnie doświadczającą rodzinnego wsparcia i ciepła, szczególnie w relacji z uczącą ją reguł przeżycia babcią. Po latach podmiot-kobieta nie radzi sobie z jednoznacznym zdefiniowaniem siebie – jest „kims”, ale nie wie tak naprawdę kim. Wyjście poza sferę potwornych przeżyć na wczesnym etapie kształtowania się osobowości, a tym samym przekroczenie historycznie narzuconej granicy w myśleniu o sobie, wydaje się nie tylko trudne, lecz wręcz niemożliwe.

Poza granicami słowa. O przestrzeni języka jako metafizycznej przestrzeni mitu miasta w „Snach i kamieniach” Magdaleny Tulli koncentruje się z kolei na mityzująco-metaforyzującym kreowaniu miejskiego, chaotycznego świata przez autorkę Szumu, która w *Snach i kamieniach* sprawnie przełamuje fabularne konwencje i odrzuca ograniczenia powieściowej dykcji w warstwie symboli i sugestywnej „poetyckości” obrazowania. Pesymistyczny obraz świata ukazują też powieści analizowane w szkicu „*Życie to nie są jakieś tam frywolitki*”. O „*Jolancie*” Sylwii Chutnik i „*Pięćdziesiątce*” Ingi Iwasiów. Oba utwory to psychologiczne *case studies* bohaterek o „złamanych” biografiami – dotkniętych nieszczęściem, porzuceniem, gwałtem, nałogiem, depresją, seksoholizmem; oba jawią się też jako wiwisekcja pozornej normalności i wewnętrznego udręczenia kobiet, które w istocie nie potrafią wydobyć się z piekła samozniszczenia.

Ciało, seks, pustka to ważne motywy kolejnej przywołanej w tomie powieści. Artykuł „*Jeżeli jeszcze miała coś swojego, było*

to jej ciało – jedyne, co mają zwierzęta”. O „*Nocnych zwierzętach*” Patrycji Pustkowiak pokazuje, że realistyczno-naturalistyczna konwencja, którą większość krytyków wydobywa z debiutanczkiego utworu Pustkowiak, skrywa kolejne warstwy znaczeniowe: a to intymnego wyznania, a to awangardowego, kubistycznego wręcz portretu kobiety mizantropki, a to bezpardonowej odsłony autodestrukcji wywołanej wzdrganiem dla rzeczywistości. Powieść ta jawi się również jako manifestacja „nędzy etosu wielkomiejskich singlelek”, a także rozpaczy i obezwładniającej agresji.

Schemat baśniowy posłużył natomiast za kanwę szkicu *Baśń bez granic. O Czerwonym Kapturku we współczesnej literaturze i poza nią*. Artykuł zawiera analizę przeobrażeń gatunku baśniowego w obliczu ponowoczesności, zwraca uwagę na żywotność motywów oraz kontrowersje, jakie wzbudzała – i wzbudza – fabuła opowieści o Czerwonym Kapturku. Odwołuje się przy tym do reinterpretacji baśni nie tylko w literaturze polskiej (na przykład u Sławomira Mrożka lub Alojzego Suchara), ale i obcojęzycznej (między innymi u Harriet Louisy Childe-Pemberton, Jamesa Finna Garnera czy Unni Lindell), a także do jej obecności w innych dziedzinach kultury współczesnej – w grach komputerowych, telewizyjnych serialach i obrazach pełnometrażowych.

Tom wieńczy szkic *Po cichu. Po polsku. Po łacinie. O debiucie „Kamasutry”*, który odkrywa charakter jednego z popularniejszych tekstów kultury światowej, postrzeganych jako pornograficzne. Śledzi jego losy w różnych kulturach narodowych, analizuje kompletność tłumaczeń w poszczególnych edycjach, jak również zwraca uwagę na pruderię i jednocześnie olbrzymie zainteresowanie Europejczyków widoczne w recepcji tej klasycznej pozycji hinduskiego podręcznika zadedykowanego erotycznemu *know-how*. Pokazuje, jakimi zabiegami stylistyczno-językowymi starano się treść *Kamasutry* „uniewinnić”, wygładzić, dostosować do obowiązującego w sferze seksu wzorca poprawności i cnotliwości, a nie bachusowego nawoływania do intensyfikacji wrażeń zmysłowych.

Literatura i granice... to monografia, w której pojęcie granicy staje się punktem wyjścia interpretacji tekstów polskich i obcych, dzięki czemu jest realizacją postulatów Johna Galsworthy’ego z 1926 roku. Twierdził on wówczas, że „literatura jest ponad gra-

nicami i musi pozostać dobrem wspólnym między narodami”³. Musi wymykać się sztywnym ramom skostniałych interpretacji, przestarzałych teorii i przewidywalnych zestawień. Tylko wtedy bowiem będzie w stanie – zarówno literatura, jak i mówienie o niej – oddać choć część prawdy o świecie i człowieku, który dzisiaj – chyba bardziej niż kiedykolwiek – dryfuje między różnorodnością dóbr, dzieł, doświadczeń i opowieści: od Holocaustu przez Belfast po granice teorii „ja”; od Czerwonego Kapturka przez nałogi warszawskich singielek po wyszukane, listowne pojedynki intelektualistów; od dandysa przez oprawców po krytyków i krytyczki. Chyba żadne inne medium nie oddaje podobnej złożoności równie dobitnie.

³ Tłumaczenie moje. Cytat w oryginale przywołuje A. Nasiłowska we wstępie do numeru „Tekstów Drugich” poświęconemu literaturze światowej: „[...] literature knows no frontiers and must remain common currency among people”. Zob. A. NASIŁOWSKA: *Pole literatury*. „Teksty Drugie” 2014, nr 4, s. 11.

Katarzyna Gutkowska-Ociepa

Indeks osobowy

- A**
Adamson Andrew 252
Ambros Aleksandra 238, 256
Angielczyk Ewelina 248, 256
Arbuthnot Foster Fitzgerald 262, 263,
273, 274
Arthurs Francis 45
Ashbee Henry Spencer 259
Atała Agnieszka 155, 159, 160, 161,
164, 179
- B**
Babel Izaak 16
Bach Johann Sebastian 122
Balcerzan Edward 15, 26, 77, 95
Baniukiewicz Antoni 200, 223
Barbusse Henri 16
Bargielska Justyna 201
Barthes Roland 99, 125
Baudelaire Charles 73
Baudler Georg 200, 206, 223
Bauman Zygmunt 142, 148, 206, 213,
221, 222, 223
Beethoven Ludwig van 122
Benjamin Walter 86, 95
Berent Waclaw 73
Bersonowa Melania 267
Besson Luc 240
Bettelheim Bruno 229, 230, 232, 245,
274
Betz Otto 233
Bhide Sadashiv Parshuram 263
Biedermann Hans 130, 132, 137, 148
Biedrzycki Krzysztof 99, 102, 125
Bielik-Robson Agata 133, 141, 148
Bielski Konrad 14
Bieńczyk Marek 210, 211, 218, 223
Blake William 132
Błęzyński Jan 266
Błoński Jan 56, 62, 68
Bogucka Alina Hanna 134, 148
Bojarska Katarzyna 40, 53
Bolecki Włodzimierz 77, 95, 102, 103,
125
Bonowicz Karina 22, 26
Borkowska Grażyna 116, 117, 125
Böttcher Lucjan Emil 266
Boy-Żeleński Tadeusz 120
Brahms Johannes 122
Brandell Gunnar 8, 55–68
Brummell George Bryan 71, 74
Brzechwa Jan 247
Brzozowski Stanisław 73, 100, 120,
125
Buchowski Michał 133, 148
Buczyńska-Garewicz Hanna 134,
148
Bühler Georg 263
Burnier Raymond 265
Burska Ewa 20, 26
Burton Richard Francis 261, 262,
263, 264, 269, 273, 274
Byrski Maria Krzysztof 265, 269, 273,
274
- C**
Caillois Roger 20, 26
Całbecki Marcin 13
Camus Albert 91, 95
Carlyle Thomas 76, 95
Carter Angela 229, 237, 238, 239,
253, 256
Cembrzyńska Patrycja 134, 135, 148

- Charchalis Wojciech 7
 Childe Pemberton Harriet Louisa 10, 234, 256
 Chirjakow Aleksandr Modestowicz 110
 Chopin Fryderyk 122
 Choromański Michał 121
 Chowaniec Urszula 209, 217, 219, 223
 Chruszczyński Andrzej 100, 125
 Chutnik Sylwia 9, 181–198
 Cieślak Tomasz 219, 223
 Cioch Agnieszka 239, 257
 Cirlot Juan Eduardo 131, 148
 Colette Sidonie-Gabrielle 117
 Concejo Joanna 240, 248, 256
 Connerton Paul 52, 53
 Connolly John 239, 256
 Conrad Joseph 113, 117, 119
 Croce Benedetto 108
 Czapliński Przemysław 181, 197, 211, 223
 Czechowicz Józef 8, 13–27
- D**anek Danuta 230, 257
 Daniélou Alain 264, 269, 273
 Daniłowski Władysław 251
 Darska Bernadetta 29, 201, 223
 Daszewska Marzena 73, 95
 Dąbrowska Maria 9, 99–126
 Dąbrowski Marian 109, 113, 116
 Dąbrowski Marian 271
 Deckert Marlena 39, 53
 Demiańczuk Jakub 190, 197
 Derrida Jacques 207, 213, 223, 224
 Dickens Charles 113, 119
 Dmitruk Maria 240
 Dołęga Józef Marcelli 214, 223
 Domoślawski Artur 52, 53
 Doniger Wendy 262, 269, 273, 274
 Donnelly James 243, 245, 246, 256
 Doré Gustaw 230, 239, 257
 Dostojewski Fiodor 113
 Drejewicz Bartłomiej 245, 257
 Drewnowski Tadeusz 102, 105, 122, 124
- Drotkiewicz Agnieszka 201
 Dudek J. Anna 177, 180
 Dunin Janusz 270, 271, 274
 Dunin Kinga 199, 201, 203, 218, 219, 222, 224
 Dybciak Krzysztof 103, 124, 125
 Dybel Paweł 46, 53
 Dziadek Adam 207, 223
- E**co Umberto 127, 148
 Edwards Cory 253
 Egbert z Lièges 230
 Eliade Mircea 137, 148
 Estés Clarissa Pinkola 239, 257
- F**allaci Oriana 65
 Faulkner William 59
 Feliksiak Elżbieta 55, 68
 Ficino Marsilio 218
 Fik Ignacy 100, 125
 Finckenstein Iris von 152, 179
 Ford Henry 264
 Fraser Nancy 46
 Frątczak Marcin 152, 159, 179
 Frentzel-Zagórska Janina 77, 96
 Freud Sigmund 87, 232
 Frisch Aaron 248, 249, 256
 Fromm Erich 232, 257
- G**ajda Damian 166, 167, 179
 Galsworthy John 11
 Gałuszka Jacek 56, 68
 Garner James Finn 10, 236, 256
 Gawliński Stanisław 13, 26
 Gilliam Terry 253
 Giszczak Jacek 39, 53
 Głowiński Michał 85, 96, 103, 125
 Goetel Ferdynand 105
 Goldberg Samuel 168, 170, 175
 Gołębiewska Maria 213, 224
 Gołębiewska-Bijak Maria 242, 257
 Gombrowicz Witold 103, 125
 Gorey Edward 243, 256
 Gosk Hanna 220, 224
 Górską Barbara 73, 95

- Grabska-Ryńska Maria 30, 53
 Grajewski Wincenty 194, 197
 Greimas Algirdas Julien 133, 148
 Grimm Jacob 228, 229, 230, 234,
 240, 242, 244, 245, 248, 249, 250,
 253, 256
 Grimm Wilhelm 228, 229, 230, 234,
 240, 242, 244, 245, 248, 249, 250,
 253, 256
 Grochowski Grzegorz 76, 89, 92, 95,
 194, 197
 Grotowicz Viktor 29, 53
 Gruszka Witold 29, 30, 53
 Grzegorzczuk Anna 133, 148
 Guénon René-Jean-Marie-Joseph 131,
 148
 Gutkowska Barbara 55, 56, 66, 68
 Gutkowska-Ociepa Katarzyna 7
 Guze Joanna 91, 95
- H**
 Haldeman-Julius Emmanuel 264
 Hamsun Knut 119
 Handke Ryszard 86, 95
 Hardwicke Catherine 253
 Hatzfeld Jean 39, 53
 Hegel Georg Wilhelm Friedrich 64
 Heidegger Martin 26
 Herling-Grudziński Gustaw 103, 125
 Hitler Adolf 158
 Horowitz Ryszard 163
 Houghton Philip 72
 Hudzik Jan P. 142, 148
 Hulka-Laskowski Paweł 112
 Hull Zbigniew 208, 213, 214, 223,
 224
 Huxley Aldous 113
- I**
 Iłkowiczówna Kazimiera 113, 114,
 115, 121, 123
 Indrajai Bhagvanlal 263
 Innocenti Roberto 248, 249, 256
 Irzykowski Karol 73, 120
 Iwasiów Inga 9, 181–198, 220, 224
 Iwaszkiewicz Jarosław 105, 118
- J**
 Jankowiak Barbara 236, 256
 Januszewska Hanna 230, 257
 Januszewski Radosław 243, 256
 Japola Józef 229, 257
 Jarzębski Jerzy 209, 223
 Jasionowicz Stanisław 216, 224
 Jelinek Elfriede 201
 Jenson Vicky 252
 Jewtuszenko Jewgienij Aleksandro-
 wicz 60
 Jezierski Bogdan 273
 Jordan Neil 253
 Joyce James 219
 Józwiak Weronika 241, 256
 Jünger Ernst 21, 24, 26
- K**
 Kaden-Bandrowski Juliusz 117, 119,
 120
 Kafka Franz 7
 Kakar Sudhir 262, 269, 273, 274
 Kandulski Stanisław 232, 257
 Kania Ireneusz 131, 148
 Kania-Błachucka Kamila 69
 Kaszpirowski Anatolij Michaiło-
 wicz 187, 189
 Katzenbach John 243, 256
 Kayser Wolfgang 86, 87, 95
 Kellermann Bernhard 115
 Kępiński Antoni 210, 214, 215, 216,
 224
 King Stephen 190, 197
 Kipling Rudyard 241
 Kisiel Marian 165, 179
 Kissinger Henry 58
 Klemperer Victor 135, 148
 Kłak Tadeusz 13, 14, 15, 16, 20, 26
 Kłosiński Michał 212, 224
 Knapek Olga 212, 224
 Kolumb Krzysztof 262
 Konatkowski Tomasz 29, 30, 53
 Kopciński Jacek 25, 26
 Korzeniewska Ewa 104, 125
 Kossowski Grzegorz 251, 257
 Kostecka Weronika 228, 230, 235,
 257

- Kowalska Małgorzata 207, 224
Kowalska-Leder Justyna 152, 153,
156, 162, 179
Koza Michał 207, 224
Kozielski Piotr 266
Koziołek Ryszard 212, 224
Krajewski Marek 222
Krall Hanna 236, 257
Kraskowska Ewa 112, 125
Kristeva Julia 210, 216, 217, 224
Królicki Zbigniew A. 236, 256
Kruszewska Felicja 106
Kubicki Roman 135, 149
Kulawik Przemysław 99
Kuncewiczowa Maria 105, 122
Kunz Tomasz 142, 148, 206, 223
Kuryluk Ewa 151
Kuźma Erazm 165, 179
Kwiatkowski Jerzy 121, 125
- L**a Fontaine Jean de 252
LaCapra Dominick 40, 53
Lang Andrew 245
Lange Grażka 246, 248, 257
Langer Susan 134, 148
Latawiec Anna 214
Leach Edmund 133, 148
Leder Andrzej 204, 224
Lee Tanith 229
Legeżyńska Anna 15, 26
Lejeune Philippe 153
Lem Stanisław 56
Leociak Jacek 25, 26
Leszczyńska Julia 115
Leszczyński Grzegorz 252, 258
Leś Mariusz 55, 68
Lévi-Strauss Claude 133, 148
Lewańska Adriana 99, 125
Liebling Dawid 152, 161, 168, 170,
172
Liebling Teofilia 152, 161, 162, 176
Ligocka Roma (właśc. Roma Lieb-
ling) 9, 151–180
Lindell Unni 10, 242, 257
Liseux Isidore 264
- London Jack (właśc. John Griffith
Chaney) 119
Lowry Malcolm 190, 201
Ludwik XIV 71
Lurker Manfred 146, 147, 149, 231,
233, 257
- Ł**aguna Piotr 93, 95
Łanowski Zygmunt 33, 53
Łastowski Krzysztof 207, 224
Łebkowska Anna 194, 197
Łojek Aleksandra 8, 29–54
Łubieniewska Ewa 70, 95
Łysak Tomasz 48, 53
- M**ach Anna 151, 152, 179
Madyda Aleksander 17, 26
Majchrowski Zbigniew 194, 197
Makowiecki Andrzej 70, 95
Malinowski Bronisław 74
Malita Katarzyna 239, 256
Małecki Wojciech 220, 225
Mann Tomasz 59, 113
Marcela Mikołaj 212, 224
Margański Janusz 207, 223
Marias Javier 7
Markiewicz Henryk 100, 125
Markowski Michał Paweł 210, 224
Marks Karl 207
Marrodán Casas Carlos 7
Marshall Rob 251
Maruszewska Anna 194, 197
Marzęcki Józef 232, 257
McConnachie James 260, 262, 263,
264, 273, 274
McConville Jean 51
McLiam Wilson Robert 30, 53
Meyer Marissa 255
Meyer Stephenie 253
Micińska Anna 74, 75, 82, 91, 95
Mikos Marek 169, 179
Mirys Mateusz 241, 256
Mitosek Zofia 194, 197
Momro Jakub 209, 223
Mozart Wolfgang Amadeus 122

- Mrozek Sławomir 8, 10, 55–68, 235, 236, 257
 Murphy Lenny 44, 45, 46
 Musiał Łukasz 240, 256
- N**
 Nadana Katarzyna 194, 195, 198
 Nałkowska Zofia 103, 119, 121, 125
 Napiórkowski Marcin 52, 53
 Nasiłowska Anna 11
 Nazar Ryszard 213, 224
 Nesbitt Jimmy 45
 Neville Stuart 29, 30, 53
 Nęcka Agnieszka 167, 179, 181, 201, 203, 204, 205, 215, 219, 223, 224
 Niecikowski Jerzy 207, 224
 Nieć Grzegorz 270, 274
 Nietzsche Friedrich 16
 Nikliborc Anna 230, 257
 Nobel Alfred 58
 Nolan Stephen 37
 Norwid Cyprian Kamil 93, 120, 121, 122, 128, 149
 Nowacka Beata 66, 68
 Nowacki Dariusz 182, 186, 197, 198, 200, 206, 218, 219, 220, 221, 224
 Nycz Ryszard 35, 36, 53, 152, 179
 Nyczek Tadeusz 57, 62, 68, 235, 236, 257
- O**
 Okrasko Katarzyna 7
 Okulicz-Kozaryn Radosław 71, 96
 Olech Joanna 246, 248, 257
 Olsson Jan Olof 33, 53
 Ong Walter Jackson 229, 257
 Orłowski Hubert 86, 95
 Ory Meghan 253
 Owczarek Bogdan 194, 197
- P**
 Pacovská Květa 248, 256
 Pakszys Elżbieta 208, 224
 Parandowski Jan 119
 Peiper Tadeusz 13, 15, 16, 17, 19, 20, 24, 26
 Péju Pierre 232, 233, 255, 257
 Perrault Charles 229, 230, 232, 234, 239, 244, 245, 246, 249, 250, 257
 Pharo Patrick 222, 225
 Piątek Zdzisław 208
 Pieniążek Paweł 207, 223
 Piestrzyńska Danuta 72, 96
 Pietrych Krystyna 219, 220, 223, 225
 Pilch Jerzy 190
 Piłsudski Józef 123
 Piorunowa Aniela 103, 104, 125
 Pittarello Elide 7
 Piwińska Marta 91, 96
 Platon 131
 Pluta Magdalena 233, 257
 Podhorska-Okolów Stefania 103
 Poe Edgar Alan 74
 Polański Roman 158
 Pomian Krzysztof 26
 Pomietło Adam 202, 207, 208, 209, 216, 218, 222, 225
 Pomirowski Leon 104, 105, 107, 108, 109, 114, 125
 Propp Władimir 227, 257
 Proust Marcel 111
 Próchniak Paweł 25, 26
 Prus Bolesław (właśc. Aleksander Głowacki) 113
 Przyboś Julian 15, 26
 Przybylski Ryszard 70, 96
 Przychodniak Zbigniew 181, 197
 Przyłipiak Wojciech 190, 197
 Przymuszała Beata 219, 225
 Pullman Philip 228, 257
 Pustkowiak Patrycja 10, 199–226
 Puszkin Aleksander 121, 122
 Puzyra Konstanty 85, 96
- R**
 Recuenco Eugenio 240
 Rejniak-Majewska Agnieszka 48, 53
 Rembek Stanisław 123
 Rewaj Joanna 182, 198
 Rewers Ewa 132, 142, 148, 149
 Ritz Hans 252, 258
 Rodak Magda 137, 148
 Rodak Paweł 103, 105, 125

- Rodak Piotr 137, 148
Rökk Marika 161
Rosner Katarzyna 194, 198
Rubinowicz Jan 130, 148
Rurangwa Révérien 39, 53
Rusinek Michał 123, 243, 256
Russell Bertrand
Ryder Richard D. 208, 225
Ryziński Remigiusz 210, 224
Rzepka-Borys Dominika 167, 180
Rzymowski Wincenty 105
- S**adkowska Bożena 70, 93, 96
Salwa Piotr 127, 148
Samborski Wojciech 248, 256
Sauś Jan 214, 225
Sawicka Zofia 267
Sawicki Stefan 128, 149
Schirmacher Käthe 267
Schmidt Richard 261, 265, 267, 268, 273, 274
Schopenhauer Artur 113
Schwarz Dawid 172, 173
Seltzer Mark 48, 53
Shusterman Richard 220, 225
Sienkiewicz Henryk 113
Sjögren Margareta 33, 53
Skalmowski Wojciech 56, 67, 68
Skiwski Jan Emil 111
Skwarczyńska Stefania 55, 56, 68
Sławek Tadeusz 132, 149
Sławiński Janusz 85, 96, 194, 197
Słomski Wojciech 215, 225
Słonimski Antoni 106
Sobolewska Justyna 200, 215, 225
Soćko Joanna 212, 224
Sokół Lech 87, 96
Spielberg Steven 154
Staff Leopold 113
Stanecka Zofia 245, 257
Stanisławska Olga 39, 53
Stańczyk Tomasz 251
Stecko Samanta 152, 153, 156, 158, 180
Stempowski Jerzy 109, 116, 117
Stempowski Stanisław 116, 117, 120, 125
Stiller Robert 128, 149
Strug Andrzej 113
Stryjczyk Joanna 222, 225
Suchar Alojzy 10, 246, 247, 257
Sudół Robert 57, 68
Syrwid Marta 222
Szałasta-Rogowska Bożena 66, 68
Szecówka Michał 234, 256
Szelburg-Zarembina Ewa 105, 119
Szóstak Anna 127
Szymczak Mieczysław 213, 225
- Ś**liwiński Piotr 181, 197
- T**arn Adam 56
Tatarkiewicz Anna 20, 26
Terlecki Tymon 123
Thoreau Henry David
Tochman Wojciech 39, 53
Toeplitz Krzysztof Teodor 232, 257
Tolkien John Ronald Reuel 127, 128, 149
Tołstoj Lew 113
Tomaszewska Katarzyna 259
Tramer Maciej 165, 179
Trzebiński Jerzy 194, 197
Tulibacki Witold 208, 223
Tulli Magdalena 9, 127–150, 151
Tuszyńska Agata 151
Tuwim Julian 113, 120, 121, 250
Tymieniecka-Suchanek Justyna 207, 224
- U**bbelohde Otto 230
Ulicka Danuta 227, 257
Umińska-Plisenko Ewa 133, 148
- V**alay-Vallantin Catherine 232
Vatsyayana Mallanaga 259–274
Veblen Thorstein 77, 96
Verdier Yvette 232
Vila-Matas Enrique 7
Vonessen Franz 147, 149

- W**aksmund Ryszard 228, 234, 252, 256, 258
Walker Brett L. 251
Wapińska Malwina 187, 190, 197, 198
Warren Estella 240
Wat Aleksander 105
Wawryk Joanna 227
Welsch Wolfgang 134, 135, 142, 149
Wendland Michał 232, 257
Wilde Oskar 72, 73, 81, 96
Wilk Emilia 199
Willingham Bill 250
Winiecki Marian 246, 257
Wiśniowski Sygurd 76, 95
Witkiewicz Stanisław Ignacy 8, 66, 69–97
Wittgenstein Ludwig 135, 149
Wojnakowski Ryszard 146, 149, 231, 257
Wojnowska Bożena 74, 75, 79, 82, 84, 96
Wolniewicz Bogusław 135
Wolska Dorota 50, 51, 53
Wołoszynowski Julian 105
Woolf Virginia 73, 95
Wright Thomas 262
Wrona Grażyna 270, 274
Wróbel Maciej 46, 53
Wyka Kazimierz 107, 125
Wyka Marta 99, 125
Wysocki Grzegorz 200, 204, 219, 220, 225
Wyżyński Tomasz 228, 257
- Y**asodhara 261, 267
- Z**abłocka Marta 241, 256
Zawadzki Stanisław 266
Zawistowski Władysław 104
Zaworska Helena 13
Zbaraski Marian 266
Zduniak-Wiktorowicz Małgorzata 193, 194, 198
Zeidler-Janiszewska Anna 135, 149
Zimmerer Katarzyna 152, 157, 179, 180
Zipes Jack 229, 232, 258
Znaniński Florian 50
Zychowicz Juliusz 135, 148
- Ż**eromski Stefan 103, 113, 118, 125
Żórawska Natalia 151
Żyndul Jolanta 156, 163, 18

Redaktor
Małgorzata Pogłódek

Projektant okładki
Magdalena Starzyk

Redaktor techniczny
Małgorzata Pleśniar

Korektor
Magdalena Cwajna

Łamanie
Bogusław Chruściński

Copyright © 2017 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-3141-6
(wersja drukowana)

ISBN 978-83-8012-3142-3
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 17,75. Ark. wyd. 17,0. Papier
offset. kl. III, 90 g Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: „TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław